

آقا سید مهملی - روز پنجشنبه صحت شدرای خواستن وزیرمالیه که بمجلس حاضر شده در خصوص اشرفی ها توضیح بدهد و گویا این مسئله فراموش شده روز یکشنبه هم که مخصوص بوکلا بود.

نایب رئیس - اگر محتاجیم که مجلس مخصوص بوکلا بشد خوب است طرف صبح مجلس کنید.

آقا سید حسن تقی زاده - منافات ندارد که در همان مجلس عصر اول بقیه و کلا انتخاب شوند بده تماشاچی ها را مرخص کرده بکارهای داخلی مجلس بپردازند.

نایب رئیس - اینطور باشد عیبی ندارد این هم لایحه است که از انجنین زردشتیان رسیده فرات شود چون در روستیان واقعه تازه برای آنها اتفاق افتاده بود که تفرا گشته اند.

(لایحه مزبور فرات شد تریب باین مضمون) که ناخیر در مجازات قائلین فریدون واقعه یزد و شیراز باهائین شده که در فرستجان یکنفر جوان کاسب که از یزد برای کسب بانجام برفته گشته اند آبا باز هم ما باید تحمل کنیم باینکه تکلیف مارا همین نمایانزیرا که باین ترتیب دیگر امیدزندگی برای مابقی نمانده اگر گشتنی هستیم یکنفره و اگر چاره بردر ما میشود زودتر علاجی بحال ما بیچاره ما بشود مسلم است در صورتیکه دریای تخت بریزنه درخانه یکنفر مظلوم و اورا بقتل برسانند و تأخیر در مجازات قائلین او بشود دیگر حال ما معلوم است در عرض قبل هم اظهار هم گونه مجر و لایه نموده و استعدای تعیین تکلیف نمودیم در این عرض هم استعدا میکنیم یا حق حورس مصوبین را بنمائید یا تکلیف ما بپردازد.

بحر العلوم کرمانی - در این مجلس یکنفر زردشتی نیست از تذکرات استعدا میشود که اشراذ شیراز اطراف حکمران را فرا گرفته مشغول قتل و غارت هستند و چندین نفر را هم کشته اند و حکومت شیراز هم استعدای ندارد که جلوگیری نماید اهالی حکمران گرفتار قتل و غارت هستند باید در این باب صکلیه اقدامی کرد.

نایب رئیس - بمقیه بنده معلوم می شود بیک اندازه سستی و مساعدت در گرفتاری و مجازات قائلین فریدون شده و بوزارت جنگ هم در این خصوص اخطار شده بود و قرار بود که امروز بیاید و نوشته جانی که راجع باین مسئله است آورده توضیحات بدهد و قبیل از انعقاد مجلس اینجا بودند مذاکره شد جواب دادند نوشته جات حاضر نیست امروز نمی توانم در مجلس حاضر شده توضیحات بدهم باشد برای فردا حاضر می شوم فردا وزیر جنگ حاضر می شود و توضیحات خودشان را در این باب می دهند بمقیه بنده باید در مجازات قائلین فریدون تأکید و اقدام مجدانه بشود که بیکر اینگونه اتفاقات ناگوار روح نهد.

(مجلس ختم شد)

مذاکرات روز ۱ شنبه ششم محرم

المرام ۱۳۳۶ دارالفورای ملی
خلاصه مذاکرات روز شنبه پنجم در فرات کردند در باب بان مانده و کلا شروع بمذاکرات شد.

آقامیر زامر قاضی قلیخان - اولاً با آقایان اخطار می نمایم که چون قرار بود آقای میرزا سلیمان خان در انتخاب نماینده والحق شایسته هم مستند زیرا که در حساب لشکری و کشوری خیلی خوب بودند و آن روز هم چند نفر اسم ایشان را نوشته ولی امروز در اینجا با ایشان گفتگو شد جواب دادند من در کدام اداره باشم بیشتر می توانم بملت خدمت نمایم البته در اداره لشکری بهتر می توانم خدمت کنم مقصود این است که دیگر از ایشان صرف نظر شده انتخاب نماینده مسئله دیگر اینکه باید جانب دقت انظار و کلا باشد آستسکه ما در میان آقایان و کلا اشخاص محتاسب داریم کم لهذا یک نفر مجاسبی فرض لازم است انتخاب شود حالا هر کس را که شایسته این مقام است انتخاب نمایند.

اسلام المیرزا - چقدر خوب است مذاکرات مجلس را در انظار مردم اهمیت بدهیم یک روز این حق انتخاب را بشاهزادگان می دهند و ایشان هم از الطاف مجلس متشکر شده چهار نفر را معین کرده پیشنهاد مجلس می نمایند آن وقت میگویند این حق با ایشان نیست خوب بود که از اول این حق را بآنها نمی دادند و خود مجلس انتخاب میکرد حالا گذشته از آن در میان آن چهار نفر که باید بکنفر انتخاب کرد شاید یک نفر از آنها جناب شوخ رئیس باشد اگر این حق با آنهاست که نوشته شوند و الا اسم ایشان را در جزو یکی از آن اشخاص که باید انتخاب کرد نوشته شود.

آقا سید حسن تقی زاده - بنده عرض می نمایم که این نوشته هم که از طرف مجلس نوشته شده خلاف قانون بود مجلس باید کسی را انتخاب نماید که معرفت بحال او داشته باشد از این چهار نفر که شاهزادگان انتخاب و پیشنهاد کرده اند شاید من هیچکدام آنها را نمی شناسم و لازم نیست که مجلس حکماً از شاهزادگان انتخاب نماید شاید از غیر شاهزادگان انتخاب بنماید.

مخیر الملک - آن چهار نفری که آن روز انتخاب شدند گویا سه نفر آن ها قبول نکرده اند که یکی آقای مستوفی الممالک و یکی آقای مؤمن الملک و یکی آقا شیخ محمد حسین باشند بعضی ها را ایشان بر این است که شاید دوباره خیال ایشان را متصرف نمایند و مقیده بنده برخلاف این است که نباید از طرف مجلس اسرار شود هر کس را انتخاب می نماید با کمال شرف داخل این مجلس شده مشغول خدمت ملت باشد.

حسن علی خان - آن اشخاصی که روز پیش انتخاب شده اند جناب مخیر الملک فرمودند که استعفا دادند اگر استعفای آنها قبولست بکند همه عرض آنها هم انتخاب شوند.

رئیس - خبر ما استعفا از خود آنها فرسند صحیح نیست.

لسان الحکما - خوب است مناظره ای را مبین

نمائید که آیا ثلث کاتی است یا غیر و این که اول باید آن یک نفر شاهزاده را انتخاب کرد بانه **رئیس** - باید همه را یک دفعه انتخاب کرد **آقا سید حسن تقی زاده** - این خلاف نص قانونست مجلس حق دارد عوض هر کس که استعفا داده یا فوت کرده انتخاب کند پس ما نباید مجبوراً بیک نفر از شاهزادگان را انتخاب کنیم همه را باید یکدفعه انتخاب کنیم.

لسان الحکما - این که شما میگوئید در صورتیست که مجلس حق بانها نداده باشد.

آقا سید حسن تقی زاده - مجلس هر چه را که تصویب میکند آن قانون نیست قانون باید بصدقه شاه برسد عیب مجلس ما اینست که یک لفظ شوری اضافه دارد و حال آنکه در هیچجا اینطور نیست ما بکدام اینکه اینجا تقسیم هر چه مشورت کردیم آن قانون است اینطور نیست قانون آنست که بعد از گذشتن از مجلسین بصدقه همایونی موشح شده باشد هر چه را که مجلس هر روز تصویب کند آن قانون نیست.

دکتر ولی الله خان - رأی دادن در پارلمان با اکثریت دو قسمت یکی اکثریت مطلق است یعنی رأی نصف ببلایه یکی و این قاعده را در تمام انجنین های بلدی و غیره در حین انتخاب معمول می دارند و اکثریت مطلق که رأی نصف ببلایه یک رأی باشد قانون تمام پارلمانها است و یک قسم دیگر اکثریت نسبی است ولی در اینجا که انتخاب و کول است و خیلی اهمیت دارد زیرا که محل اعتماد و اطمنان تمامه باید باشد اکثریت مطلقاً باید مناط قرار داد.

آقا سید حسن تقی زاده - در باب اکثریت آراء اکثریت نسبی را که معمول داشته ایم خلاف قانون است و اگر با نزدیک بقانون باشد همان اکثریت مصطفی است که گفتند ولی اینجا باید اکثریت نسبی باشد که برای ۱۵ نفر هم انتخاب شود زیرا که یک نفر از ما شاید در فرات بشناسیم ولی نمی توانیم بدیگران بشناسیم.

چون وکلای و ابیات درست بصیرت و اطلاع بحالات اهالی طهران ندارند و ما باید در میان اهالی طهران آنها را انتخاب کنیم و کتر کسی هست که چند نفر را بصفت مقرر و کالت بشناسد و دور نیست که خود وکلای طهران هم همین حال را داشته باشند که ما ما داریم زیرا کتر کسی را ۵۰ نفر که اکثریت مطلقه است بمعشرت دار روی اطلاع و علم شناخته باشند مگر اینکه چشم پوشی کرده یا بهمان گفته دیگری عمل نمایند زیرا که عادتاً معال است اکثریت مطلقه در باره یک نفر بمثل آید پس خوب است بهمان اکثریت نسبی انتخاب کنند والا امکان ندارد که ما فرات را با اکثریت تمامه انتخاب کنیم.

حسن علی خان - ما از پارسال تا حال بدو رأی رفتار کرده ایم یکی بجهت تصویب قانون و آن وقت همان اکثریت مطلق است که گفته شد یکی هم بجهت انتخاب اعضاء کمیسیون ها و غیره که با اکثریت نسبی است مثلاً ما میگوییم ده نفر را برای کمیونی انتخاب نمایم اسمی آنها نوشته میشود و بالنسبه انتخاب میشوند نمایانم آن روز چه شد که اکثریت نسبی را فرات دادند حالا هم

کمیسیون چند نفر وکیل انتخاب نمایند باید اکثریت بالنسبه باشد.

صدیق حضرت - اگر در اطاق نظام خاطر نشان باشد در موقع انتخاب وکیل امیان و غیره با اکثریت مطلقه شد.

حسنعلی خان - قانون در عالم بسیار است قانونی که ما امروز قانون میگوئیم آن قانونیت که از مجلس بگذرد آن مطلبی که آقای صدیق حضرت گفتند مخالف است باینکه حالا ما میخواهیم در پارلمان که انتخاب میکنند مردم انتخاب میکنند و حالا ما انتخاب میکنیم و از جانب تمام ملت هستیم ولی ما نمیتوانیم این قانون را اجرا کنیم مگر در صورتیکه آن قانون را برهم بزنیم و اکثریت نسبی را قانون قرار بدهیم.

آقا سید حسنی - بر پرونده چهار نفر را انتخاب کرده ایم اگر باینطور باشد که اکثریت نسبی کافی است که انتخاب شده بودند دیگر چرا برهم زدیم.

مخبر الملک - در پارلمان های ممالک متدینه معمول است وقتی که میخواهند رئیس و نایب رئیس را انتخاب نمایند با اکثریت تامه انتخاب میشوند ولی وقتی که اعضاء کمیونی انتخاب میشوند با اکثریت نسبی است و هر دو انتخاب صحیح است ولی معلوم میشود که انتخاب ریاست و نایب رئیس اهمیت دارد که با اکثریت مطلقه انتخاب میشوند حالا اینجا هم که وکیل انتخاب میشود باید اهمیت داد سایرین را ندانم ولی بنظر بنده خیلی بیجا است که چهار پنج نفر انتخاب شود یکی مثلا بهفتاد رای و یکی بده رای.

لسان الحکما - این مطلبی را که جناب مخبر الملک گفتند که رئیس و نایب رئیس را در سایر جاها با اکثریت تامه انتخاب میکنند و اعضاء کمیسیون ها را با اکثریت نسبی صحیح است و حالا که انتخاب وکیل خیلی اهمیت دارد و باید محل اعتماد عامه باشد با اکثریت مطلقه انتخاب شود.

وکیل الرعایا - آنچه در همه جا معمول است که اکثریت مطلقه است و این اکثریت مطلقه معمول به تمام پارلمان ها است.

وثوق الدوله - صحیح است ولی بر پرونده مجلس قرار بر نیک داده شد و تمام آقایان و کلا هم قبول نمودند هر گاه این تصویب حضرات آقایان و کلا را بنا باشد قانون قرار بدهند و همان طور رفتار نمایند خوب است رای بگیرند اما بعقیده بنده این است که باید وکیل را به اکثریت تامه انتخاب کنند.

مخبر الملک - بنده عرض میکنم که در نظامنامه انتخابات نوشته است که برقره و اکثریت تامه یا نسبی باشد پس ما تامه را اختیار میکنیم.

آقا سید حسن ققی زاده - آن روز از برای انتخاب هفت نفر ثلث را قرار دادند چهار نفر انتخاب شد حالا برای سه نفر تامه قرار بدهند گمان ندارم ممکن باشد بکنفر هم انتخاب شود آن روز هم خلاف قانون رفتار شده است امروز باید نسبی باشد.

وکیل التجار - آنچه باید در این باب مذاکره شود در حدیقه آن روز هم که چهار نفر انتخاب شدند با اکثریت تامه انتخاب شدند.

حسنعلی خان - هر روز نمی شود که یک رأی داد آن روز ثلث اراخ را قرار دادند امروز هم همان طور باشد.

رئیس - حالا چه می گوئید باید اکثریت تامه باشد یا ثلث (گفته شد رای گرفته شود)

دکتر ولی الله خان - چون فرموده بودید بعضی چیز ها نوشته شود نوشته ایبو آنجا معلوم می شود که اکثریت تامه کدام است و مورد استعمالش در چند جا و اکثریت نسبی کدام مورد استعمالش چند جا است و امروز هم مثل همان روز سابق خوب است با اکثریت ثلث باشد اما قانون نباشد تا بعد ها تمام این مطالب بمجلس خواهد آمد حتی اینکه تمام اسمای در یک ورقه نوشته شود یا هر یک اسم را در یک ورقه بنویسند مقصود این است تمام این ها بعد ها واضح خواهد شد پس امروز هم مثل روز سابق رفتار شود.

مخبر الملک - شما قانونی حرف می زنید و من سند بشما اراخ داشتم که انتخاب با اکثریت تامه است یا با اکثریت نسبی حالا مجلس کدام یک را اختیار می نماید (جمعی با اکثریت تامه و بعضی با اکثریت نسبی قابل شدند)

دکتر ولی الله خان - در انتخاب و کلاباید با اکثریت تامه باشد یعنی حدی را تعیین کنند که بآن حد برسد را که دو نفر مساوی در آمد آتوقت باید در آنجا در پاره نسبی رای داد پس دیگر برای چه رای میگوید.

آقا میر زامر ترضی قلیخان - در نظامنامه نوشته است که یا باید تامه باشد یا نسبی در این صورت مجلس مختار است هر یک را بخواهد اختیار کند.

مخبر الملک - در نظامنامه نوشته است یا نامه یا نسبی مقصود این است که اگر اکثریت تامه شد خیلی خوب و الا دفعه ثانی نسبی است نه اینکه در اول نسبی باشد.

وثوق الدوله - پس معلوم شد این دفعه اکثریت نسبی در حق آن اشخاصی که آن دفعه اکثریت نسبی داشته معنیبر است و الا آنها ثلثی که آن دفعه اکثریت نداشته باید با اکثریت تامه باشد.

رئیس - حضرت والا وزیر جنگ و وزیر عدلیه احضار شده بودند که در باب قتل فریدون توضیح بدهند.

آقا سید حسن ققی زاده - این مسئله انتخاب تمام شود آن وقت توضیحات خود را بدهند.

حسنعلی خان - در تمام پارلمان ها قرار است که وزراء مقام در پارلمان می نشینند و نطق و کلا را گوش میدهند منافات ندارد بکسایت اینجا تشریف داشته باشند.

وزیر عدلیه - بنده جماعتی را خبر کردم که در تنظیمات داخله عدلیه صحبت کنیم و مسبق نبودم که مجلس مرا خواهد خواست با تلفن احضار کردند بکمیسیون سرحدی بعد معلوم شد که وزیر جنگ را بجای توضیحات قتل فریدون خواسته اند چون ایشان نمی توانستند بعضی توضیحات را بدهند بنده هم ماندم که آنچه اطلاع دارم توضیح دهم ولی چیزی که مفید باشد نیست و بعضی از مطالب است که نمی توانم بگویم همین قدر عرض میکنم اشخاصی که مهم بودند آنها را گرفته اند و در عدلیه محبوسند

و مشغول استنطاق هستند انشاءالله تا روز با زدهم نتیجه بدست میاید.

وزیر جنگ - بلی آنها دستگیر شده و مشغول استنطاق هستند نزدیک نتیجه است.

وزیر امور خارجه - درباره بعضی اشخاص که در کار هستند و زحمت کشیده اند و در کمیسیون مالی از مواج آنها کسر شده خوب است طوری مقرر شود که بتوانند مشغول کار باشند.

آقا میر زامر ترضی قلیخان - در باب چند نفر از اجزا وزارت خارجه که در کمیسیون مالی اموا میباشند کسر شده یا اینکه مواج ندارند وزیر امور خارجه کرا را بکمیسیون مالی نوشته اند و تصویب کرده اند که داخل در کار هستند و استحقاق هم دارند حالا مجلس چه رای میدهد.

آقا سید حسن ققی زاده - برفرض اقامه دلیلی بر استنطاق چند نفر نمی شود نتیجه گرفت که بوجه ملک را که در مجلس تصویب کرده و رای گرفته اند بهم زد و در حق چند نفر رعایت شود و تا حال هم چندین مرتبه تا کید شده که جناب وزیر امور خارجه بوجه سال نو خود را بدهند حال بخواهند بجه اشخاص تازه مواج بر قرار نمایند با این ترتیب ملک ما غیر ممکن است همان بوجه را بفرستند یا مخصر تبدیلی البته تصویب خواهد شد.

وزیر امور خارجه - این مسئله صحیح است و بوجه نوشته شده در همین روزها بمجلس خواهد آمد.

این مسئله که اظهار شد در باب حقوق چند نفری است که خیلی زحمت میکشند و از حقوق امساله آنها کمتر شده است.

حسنعلی خان - ما امروز نمی توانیم بگوئیم که ادارات ما بطور صحیح منظم شده است یا تمام وزارت خانه ها و ادارات ما منظم شود و هر یک بوجه خود را بطور صحیح بمجلس بفرستند که صحیح شود چند روز قبل اجزاء وزارت داخله برای حقوق تعطیل کرده بودند حالا اگر در حق چند نفر رعایت شود اصباب اشکال خواهد شد امروزه وزارت آنها که پول نقد دارد و اجزاء میگیرند همان وزارت خارجه است باید همین زمان نقد بداند و هر چه زودتر بوجه سال آتی را نوشته بدهند بهتر است و این دو ما را هم بهر طوری هست آنها را ساکت نمایند.

وزیر امور خارجه - صحیح است بوجه نام است و مجلس میاید اینکه سامعه شده برای آن است که بوجه هر ساله تمبر نکند آنچه که لازم مدافعه و ملاحظه است در مواج و مقرری بشود که بکدام مجلس بیاید اما اینکه گفته شد وزارت خارجه پول نقد کرده دارد امسال بواسطه این انقلاب رسد بود سرحد مسافرین کمتر بودند خیلی کسر کرده است هنوز اغلبی از اجزاء وزارت خارجه قسط اول و دوم را نگرفته اند با استنای بصو که قسط اول و بعضی قسط دوم را گرفته اند اغلب این دو قسط هیچکدام را نگرفته اند سفراه و قونسوها و مامورین ما همه طلبکارند مواج ارسال و اسامی را نگرفته اند مگر عدده که در داخله بوده اند بعضی مال ارسال و بعضی مال اسامی را گرفته اند ولی اغلب از یکسال و یکسال و نیم و دو سال طلب کارند و بعضی ها هم خیلی استحقاق دارند.

مخبر الملک - اگر چه جناب وزیر امور

خارجه خوب مسروق هستند چون جمعیت از توفیق بودجه شد تذکار عرض میکنم بودجه را که من نویسد حقوق را در مقابل شغل منظور دارند زیرا که اشخاص ممکن است تغییر و تبدیل کنند آن وقت باز اسباب گرفتاری خواهد شد (در این موقع در باب انتخاب نفر باقی مانده و کلا که حق انتخاب آنها با مجلس بود اند رای شد اشخاص ذیل انتخاب شدند)

- شاهزاده امان الله میرزا ۵۰
- مجدد الملک ۵۰
- آقای مصادق السلطنت ۴۰
- آقای ح-تقلی خان نواب ۴۳

(و در باب يك نفر باقی مانده اظهار شد که همین امروز انتخاب شود)

نایب رئیس - عجله نباید کرد باشد برای روز دیگر.

حاج محمد اسحقیل آقا - عجله نباید کرد شاید بعضی از این اشخاص هم که انتخاب شده اند استعفا دادند آن وقت يك مرتبه انتخاب شوند.

مخبر الملک اذعان همه کلا محترم متبوق باشد و تحقیق کنند که يك نفر وکیل در عوض وکیل کرمانشاه که فوت کرده از اهل همانجا خواه اینجا پیدا شود یا در کرمانشاه باشد باید انتخاب شود همین طور يك نفر در عوض وکیل بجنورد خوبست دقت نامه نمایند که اشخاص صحیح انتخاب شوند.

نایب رئیس - اطلاع بگویم مجلس افزوناً تا روز شنبه تعطیل است (مجلس ختم شد)

مذاکرات روز شنبه ۱۳ مهر الحرام

۱۳۳۶ دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز یکشنبه ششم آقا میرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند.

نایب رئیس - مطرح مذاکره امروز دو مسئله است یکی قانون متوفیات است که بگمرتبه هم قرائت شده است و یکی هم در باب انتخاب باقی مانده و کلا است هر کدام را رای میدهند مقدم بداریم.

لسان الحکما - چنانچه در مجلس سابق مذاکره شد در خلاصه هم نوشته شده بود که یک نفر از اهل کرمانشاه برای انتخاب معرفی شود لذا عرض می نمایم که منوچهر میرزای عبادالدوله که چند پشت هم در کرانشاهان متوطن بوده اند بسیار دانا و عالم وقابل وکانت هستند در صورتیکه و کلا محترم رای بدهند بد نیست (اگر گفتند چه ضرر دارد بسیار خوب است)

نایب رئیس - صحیح است ولی باید دانست که انتخاب و کلا را مقدم میدارند یا قانون متوفیات را.

آقای میرزا مرتضی قلیخان - همه روز بعد از مجلس بگذرد.

حسنعلی خان - چون همدار از مدتی که در خصوص انتخاب و کلا گفتگو شده بود و الحمدلله مجلس اقدام کرد و بعضی از آنها را هم

انتخاب کردند خوبست اول مسئله انتخاب پرداخت که این کار چون اهمیت دارد تمام شود بعد بقانون متوفیات بپردازند.

آقای حاجی امام جمعه - قانون متوفیات يك مرتبه قرائت شده و خالی از اهمیت هم نیست خوبست اول قانون متوفیات قرائت شود بعد از آن شروع با انتخاب و کلا بشاننده

حسنعلی خان - بنده مصمم شده ام که بعد از نگذارم خارج از قانون رفتار شود حالا بگفتن بنده و جناب حاجی امام جمعه که قانون قرائت شود یا بقیه و کلا را انتخاب نمایند نمیشود اکتفا کرد باید رای گرفت.

حاج سید نصر الله یعنی در اینکه اول قانون قرائت شود یا انتخاب نمایند با صلاحه اگر اول قانون قرائت شود و بگذرد و بند بشود آنگاه انتخاب شوند بهتر است چون امروز بهر دو کار میروند.

ممتاز الدوله در باب تعیین موضوع مذاکره با و کلا نیست باریس است حالا آقا میرزا باینطور معین کرده اند بسیار خوب است.

نایب رئیس - صحیح است ولی در تقدیم و تاخیر این دو مسئله گفتگو است که کدام يك را مقدمه مطرح مذاکره قرار دهند و بقیه بقیه قانون متوفیات بگمرتبه قرائت شده بگمرتبه دیگر هم قرائت شود بعد با انتخاب بقیه و کلا شروع شود (در این موقع شروع قرائت قانون متوفیات شد پس از مذاکرات زیاد گفتند این اساساً صحیح نیست باید در رد و قبول این قانون رای گرفته شود و این وقت ورئه رای مختار شد و قرار شد هر کس این قانون را رد میکند ورئه آبی و هر کس قبول میکند ورئه سفید بیندازد رای شده با اکثریت از اهل قانون مذکور در شد)

نایب رئیس - اکثریت آراء این قانون را رد کرد حال قانون دیگری باید در يك کمیسیون نوشته شود خوب است تعیین آن که کمیسیون بشود (گفته شد در کمیسیون مالبه نوشته شود).

نایب رئیس - حالا باید با انتخاب باقی مانده و کلا شروع شود.

آقای شیخ حسین چند نفر باید انتخاب شود.

مجدد الملک - از طهران یک نفر و از کرمانشاه هم یک نفر و یک نفر هم عوض وکیل بجنوره.

مخبر الملک اینکه گفته میشود از بابت طهران يك نفر باقی است بهینم اشخاصیکه در این چند روز ما انتخاب شده اند تا قبول کردند یا بعضی استعفا داده اند (گفته شد که هیئت انتخاب مؤتمن الملک استعفاشان معلوم است و همین یک نفر که باید انتخاب شود معرفی بشان است).

نایب رئیس - حالا وقت مقضی است که باین کار شروع شود (گفته شد خیر) (مجلس ختم شد)

مذاکرات روز یکشنبه ۱۳ مهر الحرام

۱۳۳۶ دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه دوازدهم آقا میرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند.

مخبر الملک میرزا مطرح مذاکره امروز چیست؟

نایب رئیس - ملائک باغلی نصره السلطان بچیت رئیس نوشته اند و از نظر هیئت رئیس هم گذشت است و خیلی وقت هست خوبست در مجلس

خواننده هود (در این موقع شروع قرائت لایحه مزبوره گردیده قریب باین مضمون بود) چون بر هر فرعی از افراد ملت و اهالی این مملکت لازم است هر چیزی را که خیر و صلاح حال ملت و دولت در آن متصور است برض اولیای ملت و دولت برساند بگمان این بنده طرح و مذاکره این مسئله در مجلس مقدس مفید فواید و منتج نتایج عسیده خواهد بود هر گاه صلاح بدانند مطرح نموده نتیجه از آن گرفته شود و بجهت گرفتن نتیجه از هر کاری خواه بزرگ و خواه کوچک نیردمان باحلم و تجربه و عالم بعقاید امور کانی کامل کاردان لازم است و این مسئله محتاج بشاهد و بینه نیست چنانچه برای

العین دیده و می بینیم تا اکنون هر قدر خرابی بر این مملکت روی داده بملت آمنتکه تا حال کارها باهل علم و خبره آن رجوع نشده و بدین واسطه اشخاص با علمم تحصیلات خود را تکمیل نوده اند لهذا چهار این همه مخاطرات شده ایم و کار بجائی رسیده است که حالا چراغ بدست گرفته و از عقب بکنفر آدم عالم بصیر می گردیم و جوانان تحصیل کرده ما هم که بفرنگستان رفته اند و مراجعت کرده اند چون کار با آنها رجوع نشده و مسئولیت

در کار نبوده تحصیلات لازمه را نکرده و اکنون کار مملکت این طور خراب و در عهد تمویق مانده است و اصلاح این مقاصد نمی شود مگر بواسطه وجود اشخاص عالم که باید تمام ادارات ما را این اشخاص مرتب و منظم نمایند و این ازدو حال

بیرون نیست یکی آنکه بجهت هر اداره چند نفر معادن از خارج بیازیم مثل کمرک که تمام کارها را بدست آنها بسپاریم و اینرا بنده بلکه هر کس که مختصر حس داشته باشد تجویز نخواهد کرد زیرا که بجهت هیچ دولتی صلاحیت ندارد که امور داخله خود را بدست غیر بسپارد بخصوس دولت ایران اما شوق دیگر که ببقیه بنده صحیح می آید دقت نظر هیئت رئیس

مجلس را بدان جلب مینماید که عده از شاگردان تحصیل کرده را بفرنگستان بفرستند و مجاله بجهت تعلیم ترتیب اداره دولت بلویک از سایر ممالک خارج بهتر است مشروط بر اینکه محصلین مزبور نظارت داشته باشند که در هر سه ماه یا ششماه یا بیشتر در طرف مدت تحصیل راپورت فعالیت آنها را بدهند که هر گاه نتوانستند کسب اطلاع کامل نمایند و در تکمیل تحصیلات خود از مدارس بزرگ تصدیق نامه بدست بیاورند آنها را از اجراع خدمات بکنی محروم بدارند مگر اینکه تصدیق داشته باشد بجهت

از دیاد اطلاع زیاده از دو سال باید بماند بجهت فرستادن بجناب یا شصت نفر حد هزار تومان مخارج بازدید شده که در مدت دو سال این عده تکمیل شوند و همین ترتیب هر سال سی چهل نفر را خواسته و عوض فرستاده شود این نفره فائده کئی دارد علاوه خیلی از فرنگیها در اینجا داریم که مبالغی میگیرند میتوان هدف آنها را خواست و مواجب آنان را با آنها داد که تحصیل نمایند و نیز در عوض این صد هزار تومان مسیو مورثال متمهد شده است که از مخارج اداره کمرک کسر نماید (در این موقع گفته شد خوب است در این خصوص کمیسیون تشکیل شود)

احسن الدوله بنده عرض میکنم این ترتیبی